

Església parroquial de Sant Mateu de Bages

Sant Mateu de Bages

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Demarcació de Sant Mateu de Bages
Emplaçament A uns 200 m del nucli de Sant Mateu de Bages, seguint un camí en direcció sud-est.
Alçada: 569

Coordenades:

Latitud: 41.79562
Longitud: 1.7347
UTM Est (X): 394875
UTM Nord (Y): 4627858

Classificació

Número de fitxa 08229-176
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Neoclàssic Medieval Contemporani Pre-romànic
Segle X-XIX
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Número inventari Sí: IPA 17093
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Religíós
Titularitat Privada
Titular: Bisbat de Vic

Fitxes associades:

[Capitells preromànics de Sant Mateu de Bages](#)

Autor de la fitxa Jordi Piñero Subirana

Descripció

Església reconstruïda al primer terç del segle XIX en la seva pràctica totalitat, de la qual l'element més destacat és el campanar preromànic. Està situada al nucli de Sant Mateu de Bages, junt a l'antic mas de can Pla, i té adossada en un angle l'edifici de la rectoria. Es tracta d'una construcció de planta rectangular i sense creuer, molt sòbria. És orientada amb la capçalera cap a l'est, amb uns pocs graus de desviació vers el nord. La façana consta d'un senzill portal emmarcat amb brancals i dovelles motllurades i té un òcul al seu damunt. A la part superior hi podem veure una llosa reaprofitada que conté un relleu i una inscripció gòtiques. En els murs laterals hi trobem igualment un òcul a cada façana, mentre que la part posterior té dues finestres tapiades.

L'interior del temple és d'estil neoclàssic i segueix l'ordre jònic. S'estructura en una nau central amb tres capelles laterals per banda, amb un característic cor als peus de la nau. Sobre el presbiteri s'aixeca una cúpula, mentre que la nau és coberta amb voltes de llunetes. Tots els murs interiors són enguixats i pintats de blanc. Entre els elements de més interès que es conserven a l'interior de l'església cal esmentar un sarcòfag gòtic del segle XIV on hi havia enterrat el rector Guillem Despuig, mort el 1392; una bandera de les caramelles de Sant Mateu de l'any 1921 i una altra de les Filles de Maria del 1946. A la zona del presbiteri hi podem veure diferents elements procedents de masies del poble que s'hi van introduir en la remodelació feta després del concili Vaticà II. Concretament, els faristols de les lectures són afaïçonats amb corrons i una pedra de trull, mentre que el del costat de l'epístola (dreta) té a la base una pedra de creu de terme. Rere l'altar s'hi ha col·locat també com a ornament una pica d'oli que té gravada la data de 1800. El campanar és l'element més interessant del conjunt. Es tracta d'una construcció del segle X i constitueix un dels pocs exemples de campanar de torre coneguts a Catalunya en època pre-romànica. Es tracta d'una torre quadrada situada al mig de la façana de migdia, formada per una ampli sòcol més tres pisos, amb diversos finestrals en forma de ferradura. La torre es conserva gairebé sencera, per bé que se li ha escapat el cim i se n'ha atalusat la base. El parament és de pedres escairades a cop de martell en filades d'alçada desigual, unides amb morter. El primer tram té una sola finestra, amb arc de ferradura. A la part superior, els finestrals intermedis són geminats i acabats amb arcs que adopten també una lleugera forma de ferradura. Descansen sobre una columna central sobre la qual hi ha una reproducció dels capitells originaris, que avui es poden contemplar al Museu Comarcal de Manresa. La reproducció va ser feta pel mestre picapedrer Ramon Balcells. La part superior té un finestral a cada cara, rematat amb arc de ferradura. Adossat a l'angle sud-est de l'església hi ha l'edifici de la rectoria, que és un antic mas d'origen gòtic on es conserven diverses tombes antropomòrfiques d'una necròpolis alt-medieval.

Observacions:

A la part superior de la façana principal hi ha encastat un baix relleu amb una inscripció gòtica. Té una forma quadrada amb dos arcs i diverses creus. El text de la inscripció (del segle XIV) diu: A. DE PODIO ABADAL QUI ME FECIT. AVE MARIA. No coneixem cap rector de Sant Mateu que respongui al nom de A. de Puig-Abadal, però devia correspondre a algun mossèn que va impulsar alguna part de l'obra de l'església al segle XIV. En la reconstrucció del segle XIX es devia considerar que valia la pena conservar aquest testimoni.

En el lloc de Sant Mateu de Bages hi van tenir una presència destacada els visigots. En són testimoni la necròpolis (molt propera a l'església) del Collet del Cargol, mentre que al subsòl de la rectoria de l'església es conserva un conjunt de tombes antropomòrfes alt-medievals, datables entre els segles VI i X. Per tant, anteriors a l'església preromànica. Precisament, l'any 1993 dues de les tombes del tipus cista procedents del Collet del Cargol foren col·locades al jardí davanter de l'església.

Història

L'any 983 es consagrà l'església a Sant Llorenç, moment en què el campanar ja hi figura. L'església consta com a donació del comte de Cerdanya al monestir de Sant Llorenç prop de Bagà. L'any 1078 apareix una església de Sant Mateu, que cal suposar que és aquesta, en una deixa de la família vescomtal de Cardona. Sembla, doncs, que aleshores pertanyia a aquesta important família, que tenia una influència creixent a la zona de Sant Mateu i Castelltallat. L'any 1154 apareix en una llista de parròquies i des d'aleshores ha mantingut la funció parroquial. EL rector Valentí NOGUERA (1904) va publicar una monografia sobre Sant Mateu de Bages on ofereix un rectorologi de la parròquia, el qual va ser revisat i ampliat a finals de segle XX per mossèn Josep M. Riubrogent. El primer rector documentat de Sant Mateu és Maimó Rossella (1264). A partir d'aquesta data el registre continua, amb unes poques llacunes, fins als nostres dies. Mossèn NOGUERA (1904: 17) també esmenta un benefici per a capellans a la parròquia, fundat per mossèn Pere Rossella el 1315, el qual en la seva època ja havia desaparegut però que va tenir almenys 14 beneficiats, la major part de Santpedor. Un altre benefici fou fundat el 1399 per Romeu Rabassa, rector de Sant Miquel de Castellar. Hi consten 11 beneficiats i fou suprimit el 1770.

L'any 1600 es devia fundar la Confraria del Roser. Amb aquesta data comença el llibre de comptes d'aquesta confraria, conservat a l'Arxiu parroquial. I amb data de 1601 es conserva a l'església un pergami amb el segell del Papa Climent VIII. En aquest document el Papa concedeix diverses indulgències als membres de la confraria del Roser de Sant Mateu de Bages. Segons es diu explícitament, la confraria ja existia aquest any. Sembla, doncs, que el 1601 la confraria havia estat fundada feia poc i els feligresos van voler obtenir la benedicció i els beneficis papals. A la parròquia hi havia també altres confraries; concretament, la de Sant Isidre (documentada des de 1667), la de Sant Pere, Sant Salvador i Sant Antoni (documentada des de 1683) i la de Sant Mateu (documentada des de 1771). Entre totes, però, la que tenia més arrelament era la del Roser. La confraria del Roser participava en l'organització d'una de les celebracions principals que es feia a la parròquia i que es coneixia com "fer la gala del ciri" (NOGUERA, 1905: 28). No sabem exactament en què consistia, però podria tenir relació amb el ball del ciri que es feia en altres poblacions, com ara a Castellterçol, i que simbolitzava el traspàs de poders entre els administradors vinculats a la parròquia d'un any i els del següent. L'església havia sofert al llarg dels anys diverses reformes, però el 1831 l'edifici antic, que es trobava molt malmès, fou substituït per un de nou que es va inaugurar el 17 de setembre de 1831. De la construcció antiga només se'n conservà l'antic el campanar. L'església va ser profanada durant la Guerra civil de 1936, i pràcticament tota l'ornamentació interior va quedar destruïda. Entre d'altres objectes del tresor desapareguts destaquen una creu processional i una casulla molt antiga.

L'any 2002 es va inaugurar l'obra de restauració del campanar, que el va restituir a la seva forma originària. Pel que fa a la rectoria, entorn de 1972 s'hi va habilitar a la planta baixa l'anomenat Museu de Sant Mateu, amb una exposició permanent d'eines agrícoles situades en el lloc on també es poden contemplar les tombes antropomòrfiques. Les plantes superiors de l'edifici van estar uns anys llogades a una entitat vinculada al bisbat que hi portava a terme activitats diverses. Des de fa uns temps, però, es troba desocupat i pendent d'una rehabilitació.

Bibliografia

Anònim (1965). "L'alpinisme al servei de l'arqueologia. Una exploració a l'església de Sant Mateu de Bages", Centre Excursionista de la Comarca de Bages, circular núm. 112 (gener). Manresa.

AINAUD, Joan (1948). "Nota sobre iglesias prerománicas", Anales y boletín de los museos de arte de Barcelona, vol. VI (3 i 4), p. 313-321.

BARRAL ALTET, Xavier (1981). L'art pre-romànic a Catalunya. Segles IX-X. Barcelona, Edicions 62, p.

BENET, Albert; MAZCUÑAN, Alexandre; JUNYENT, Francesc (1984). "Sant Mateu de Bages", Catalunya Romànica, vol. XI "El Bages", Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, p. 449-452.

LLONCH, S.; TARRACO, E. (1979). "Dos capiteles inéditos de tipo califal y procedencia catalana". Congreso de Arte y Cultura mozárabe, Toledo.

NOGUERA, Valentí (1904). Monografia del poble de Sant Mateu de Bages, Manresa.

OLIVARES, D. (1998): Memòria del trasllat de dues tombes del Collet del Cargol (Sant Mateu de Bages, Bages). Treball inèdit a l'Arxiu Servei d'Arqueologia de la Generalitat, núm. reg. 2129.

[SITJES MOLINS, Xavier] (1959). "El Arte antiguo en la Comarca de Bages". Sant Mateu de Bages, Bages, núm. 71, Manresa, p. 13.

SITJES MOLINS, Xavier (1977). Les esglésies pre-romàniques de Bages, Berguedà i Cardener, Manresa, p. 180-183, 201-201.

SITJES MOLINS, Xavier (2013). Els castells i torres medievals del Bages, Centre d'Estudis del Bages, Col·lecció Monogràfics, 29, Manresa, p. 133.

